

Benestar animal al plat i als mitjans de comunicació

Benestar animal al plat i als mitjans de comunicació

Aquest document recull un resum de la sisena reunió monogràfica convocada per la Plataforma SAM, celebrada el dia 20 de juny del 2011 a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona.

Moderadors

Xavier Llebaria, director de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària

Gema Revuelta, sotsdirectora de l'Observatori de Comunicació Científica de la Universitat Pompeu Fabra (OCC-UPF)

Ponents

Antonio Velarde, investigador del Subprograma de Benestar Animal de l'IRTA

Víctor Trigueros, director de l'escorxador de Mercabarna

Miguel Rey, veterinari de producció de Pondex Avícola

Participants

Milagros Pérez Oliva, *El País*

Eva Pomares, *El Punt*

Ferran Cosculluela, *El Periódico*

Raul Montilla, *La Vanguardia*

Anna Toda, *Federació Avícola Catalana*

Ricard Parés, *Associació Catalana de Productors de Porcí*

Alfons Vilarassa, *Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural*

Maria Lluïsa Mas Mayor, *Agència de Protecció de la Salut*

Diana Sumelzo, *escorxador de Mercabarna*

Glòria Cugat, *ACSA*

Victòria Castell, *ACSA*

Patricia Gosàlbez, *ACSA*

Verònica Ecurriol, *OCC-UPF*

Coordinadora del monogràfic i redacció: **Verònica Ecurriol Martínez**

Transcripció: **Catherine Berthelot de la Gletais**

Presentació

El benestar animal és una qüestió amb un tractament complex des del punt de vista de la comunicació. Des de fa uns anys es comença a establir com un requisit de mercat i inclús pot esdevenir una estratègia de mercat en l'àmbit internacional ja que els consumidors europeus hi atorguen una importància cabdal (amb una nota de 7,8 d'importància entre 1 i 10, a Espanya menys, de 6,9) als assumptes relacionats amb la producció, el transport i el sacrifici. En els darrers anys aquest és un tema recurrent als mitjans de comunicació, però quan apareix ho fa d'una manera intensa i recurrent en forma de reportatges, notícies, etc. Així doncs, ens sembla un tema important que en aquest espai pot permetre la millora del coneixement i de la informació mútua de comunicadors i mitjans de comunicació.

Xavier Llebaria
Director de l'Agència Catalana
de Seguretat Alimentària (ACSA)

L'Observatori de la Comunicació Científica és un centre de recerca que estudia els mitjans de comunicació i quin és (o hauria de ser) el seu paper en la transmissió de la informació relacionada amb la ciència, la salut o el medi ambient, amb la intenció de millorar la informació que arriba a la societat.

Afortunadament, ens hem trobat amb gent del món de la comunicació que comparteix aquesta visió sobre com millorar la informació, i a partir d'aquesta reflexió han sorgit projectes com la Plataforma SAM (Seguretat Alimentària i Mitjans de Comunicació), una iniciativa de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària, que va ser engegada fa

tres anys. La Plataforma té diversos pilars, un dels quals és el monitoratge anual del que es publica a la premsa diària sobre seguretat alimentària i, amb les dades obtingudes, es publica un informe anual d'anàlisi. Un altre pilar és l'anàlisi de casos concrets que abordem mitjançant reunions en petit comitè en les quals es parla de temes que aglutinen diversos actors del món de la comunicació relacionats amb la cobertura (comunicadors) o la gestió (tècnics) del tema; avui en concret parlarem de què és el benestar animal en relació amb l'alimentació. Aquestes reunions es publiquen en format monogràfic. Amb els monogràfics i els informes, anem creant una xarxa de persones interessades en la seguretat alimentària i un cop l'any organitzem la Jornada SAM en la qual presentem l'informe anual i debatem el treball fet durant tot l'any.

Gema Revuelta
Sotsdirectora de l'Observatori de Comunicació
Científica de la Universitat Pompeu Fabra (OCC-UPF)

Ponents

Antonio Velarde

Investigador en benestar animal de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentària (IRTA)

El doctor Velarde ha participat en el projecte europeu Welfare Quality® que durant cinc anys ha elaborat uns protocols per avaluar objectivament el benestar animal a la granja i l'escorxador, i ha establert mesures que es poden avaluar i estandaritzar.

Sistemes d'avaluació científica del benestar en animals de producció

El programa de benestar animal de l'IRTA es va iniciar fa deu anys mitjançant estudis associats a la qualitat de la carn, és a dir, al fet de si el benestar animal repercutia en la qualitat del producte. Els primers estudis es van relacionar amb el transport i el sacrifici però això ha anat canviant; ara la prioritat ja no és avaluar el benestar per l'efecte que pot tenir sobre la qualitat del producte, sinó com un aspecte propi de la qualitat de la producció animal.

Recentment, l'IRTA va participar en el projecte Welfare Quality®, cofinançat per la Comissió Europea en el VI Programa marc i centrat en la integració del benestar dels animals de granja en la cadena de la qualitat alimentària. El projecte té com a objectiu satisfer la preocupació social i les exigències del mercat sobre el desenvolupament de sistemes d'avaluació fiables a la granja, sistemes d'informació del producte i estratègies pràctiques específiques per millorar el benestar animal. Aquest ha estat el projecte amb finançament públic més gran que ha donat la UE, amb un pressupost de 17 milions d'euros, que va durar del 2004 al 2009, i que va comptar amb la implicació de 44 institucions de tretze països diferents de la UE i quatre d'Amèrica

Llatina. A partir de la percepció que hi ha a la societat sobre les condicions de vida dels animals, mitjançant els eurobaròmetres la UE pretén millorar el benestar dins del seu pla estratègic. La via que sempre s'havia utilitzat per protegir els animals era la legislació, però la UE es va plantejar que si cada vegada es feia una legislació més estricta, s'estaria restringint cada vegada més la capacitat dels productors i dels escorxadors d'adaptar la producció a les característiques dels animals. Va ser quan es va estudiar la segona via, la del mercat: si realment hi ha consumidors que estan preocupats pel benestar animal i estan disposats a pagar més per aquests productes s'ha de desenvolupar una eina de comunicació amb els consumidors sobre quins

productes s'han produït amb el millor benestar animal i així que tinguin la possibilitat d'adquirir-los. Això dóna un valor afegit a aquests productes. Però malgrat aquesta intenció, en general, els ciutadans, quan van al supermercat, sempre compren el producte més barat. Això pot ser degut en part al fet que no hi ha un bon sistema de comunicació mitjançant l'etiquetatge que pugui diferenciar quins productes tenen un millor benestar animal. De fet, segons l'eurobaròmetre, la barrera més gran que tenen els consumidors per accedir a aquests productes no és el preu, sinó la falta d'informació. Per tant, dins d'aquest projecte europeu, la idea era millorar el benestar animal a través d'un sistema que pogués avaluar-lo i transferir aquesta avaluació al productor o al gerent de l'escorxador a fi de poder conèixer el benestar animal i els punts crítics per poder-lo millorar; però també transferir-la al consumidor mitjançant l'etiquetatge. Per començar, però, primer s'ha de definir què és el benestar animal. N'hi ha definicions diferents: una que parla de condicions naturals, una que parla de les emocions (dins del Tractat de Lisboa s'especifica que els animals són considerats com a éssers amb capacitat de tenir emocions) o una altra que parla de la capacitat que pot tenir l'animal d'adaptar-se al medi ambient (inclouria la granja, el transport, etc.). El benestar animal té un caràcter multidimensional; no hi ha una sola mesura per avaluar-lo. En el projecte vam definir *benestar animal* en els termes següents: una alimentació correcta, un allotjament correcte, una bona salut i un comportament apropiat. Aquests quatre principis van ser desglossats en dotze criteris i vam buscar una mesura per cadascun d'aquests criteris. Actualment, les mesures més utilitzades en els sistemes de certificació i en la legislació són les que es basen en l'ambient i que parlen de les instal·lacions (densitat, llum, ventilació, temperatura, etc.). Aquestes mesures són fàcils d'obtenir i reproduir. El problema és que no tots els animals reaccionen de la mateixa manera a unes condicions ambientals determinades, sinó que això depèn de la seva genètica, temperament o experiències prèvies. Un animal de Catalunya tindrà més resistència a la calor que un de Suècia per exemple. Així doncs, aquest projecte pretenia buscar indicadors basats directament en l'animal i que fossin independents de l'ambient. Per exemple, per avaluar si té gana es pot mirar la condició corporal de l'animal, o per

avaluar si descansa bé hi ha indicadors com la bursitis en porcs. Aquestes mesures són més difícils d'avaluar (es necessita personal format, fer estudis de repetibilitat, etc.) però indiquen realment el benestar animal i permeten comparar-lo entre diferents sistemes de producció (extensiu o intensiu) i han tingut una millor acceptació en consumidors i productors. Els protocols desenvolupats en el projecte són al web www.welfarequality.net, en què podeu trobar més informació sobre el tema.

El pas següent en què estem treballant, un cop acabat el projecte, és com adaptar aquest sistema a la cadena de producció i a les condicions comercials. Aquest protocol és una eina molt útil per al productor perquè qualsevol pot avaluar el benestar animal (és un sistema públic) globalment mesurant els dotze criteris, fer l'avaluació component per component i donar estratègies pràctiques per millorar la granja o l'escorxador. La idea és que, en un futur, aquest sistema pot donar un valor global objectiu de l'avaluació del benestar animal que estigui en l'etiquetatge del producte. ■

Victor Trigueros

Director de l'escorxador de Mercabarna

L'escorxador de Mercabarna és un dels més importants en sacrifici ovi i boví a Catalunya i incorpora el servei de sacrifici ritual. Trigueros és expert en la gestió del món productiu i comercial (ramaders i carnisseres) i en la problemàtica que envolta aquesta gestió.

El benestar animal a l'escorxador

El benestar animal comença abans de l'escorxador, i els primers interessats en el benestar animal, fins i tot per qüestions econòmiques, som els mateixos gerents dels escorxadors, perquè la carn d'un animal el benestar del qual no s'hagi respectat es rebutja entre un 30 i un 70%, la durabilitat de la carn és curta, és més susceptible de tenir més contaminació bacteriològica, etc. El benestar animal és una taula de tres potes: les granges, el transport i els escorxadors.

Del tema de les granges, no en puc dir res; però del transport, en puc parlar una mica. L'any 2005-2006 vam fer un estudi a Mercabarna, amb la participació de l'IRTA i Antonio Velarde, gràcies al qual ens vam adonar que el 42% dels camions que arribava a Mercabarna portava animals barrejats de diferents granges i el 21%, animals de tots dos sexes. Cada vegada que s'agafa un paquet d'animals i el separen, es creen dues noves jerarquies. A la granja es queden alguns animals i es forma una nova jerarquia i al camió, una altra. Si al camió es carreguen més animals, es torna a produir una altra jerarquia. I encara més quan aquesta barreja és entre mascles i femelles. A Mercabarna tenim 70 corrals dedicats al boví i entre els corrals hi ha 45 metres de distància, i mascles i femelles estan separats. L'estudi que va durar sis setmanes (dues a l'hi-

vern, dues a l'estiu i dues a la primavera), va revelar que, dels 5.600 animals que es van analitzar, el 96% estava assegut als corrals dels escorxadors i el 65% estava assegut i remugant (els animals remuguen quan estan tranquils). A més, només el 4% de les canals analitzades va obtenir un pH superior al 6. D'altra banda, fa temps que les grans superfícies, els grans compradors, estan buscant un pH del 5,8. Segons l'estudi, doncs, el 13% dels animals estava per sobre d'aquest 5,8, o dit d'una altra manera, el 87% estava per sota de les exigències de les grans superfícies. Amb aquestes dades queda clar que els primers interessats en el benestar animal som els mateixos escorxadors.

Algú va dir que les últimes 24 hores d'un animal són les més importants de tot el cicle de producció, i és veritat. En les últimes 24 hores hi ha molts factors que estressen l'animal, com poden ser el canvi de temperatura, l'ambient desconegut, la barreja d'animals als camions, la mateixa estabulació, la jerarquització, etc. Hi ha un tema que té molta importància i no se'n hi dóna prou: l'aigua. Si els animals estan criats al Montseny o a l'Empordà, quan els porten a un escorxador, l'aigua que hi ha és diferent i, de vegades, l'animal no beu perquè no li agrada aquella aigua. Resumir aquests temes tan complexos és complicat, i hi ha altres temes com els aspectes legals, religiosos, d'usos i costums. El fet és que des de l'any 2009 els escorxadors estem obligats a tenir una persona responsable del benestar animal. El 2009 es va fer un curs de benestar animal certificat per la Generalitat de Catalunya en què es van formar quinze persones i fa uns dies va començar un altre curs per formar-ne vuit o deu més. Recentment, hem fet una auditoria a l'IRTA a través de l'AFIC per certificar que l'escorxador compleix els requisits del benestar animal. Vam aprovar justos, amb un 6,25. No està malament però queda molt per millorar. ■

Miguel Rey

Veterinari de producció Pondex Avícola

Pondex és una empresa dedicada a la incubació d'ous i a la producció de carn de pollastre. Miguel Rey és veterinari de producció avícola especialitzat en benestar animal. El sector avícola té com a repte adaptar-se a la normativa de 2012 relativa a sistemes productius de gallines de posta i de mida de gàbies.

El benestar animal les granges de pollastres

Pondex és la divisió avícola de Vall Companys, un grup important en la producció de porcs i a Pondex som productors de carn de pollastre. El procés general fins arribar als pollastres és el següent: primer, hi ha les polletes que seran les futures reproductores quan són joves; després aquestes gallines passen a altres naus on tenen relacions amb els mascles; després tenim els ous fèrtils, que passen a la incubadora on estan els 21 dies que dura la incubació i, immediatament després de néixer els pollets, es porten a granges de cria per continuar la producció. A vegades, per qüestions dels escorxadors, se sexen a la incubadora abans de portar-los a les granges de cria. En les granges de pollastres hi ha, bàsicament, sistemes per beure i menjar i sistemes de ventilació i calefacció. Després de la cria, els pollastres es porten a l'escorxador. Sóc responsable des que surten els pollets de la incubadora fins que s'han de sacrificar.

Des d'un punt de vista de la filosofia empresarial, el nostre negoci està basat en tres pilars importants: la qualitat del pollet, la qualitat del pinso i el que nosaltres anomenem tradicionalment *el maneig*, que es refereix a la qualitat de la granja i la gestió d'aquesta granja. Afortunadament per a nosaltres, que cuidem els animals, ells responen i ens donen el millor que tenen d'ells. Per tant, per nosaltres és fonamental el benestar animal.

Fa tretze mesos va aparèixer el Reial decret 692/2010, de 20 de maig, de normes mínimes de protecció dels pollastres. Vaig tenir una sensació molt agradable per-

què s'estava avalant el que ja fa molts anys (més de cinquanta) que estem dient com s'han de manejar els pollastres; a les granges tenim perfectament definides les normes per criar els pollets. D'altra banda, no vaig tenir una sensació tan agradable perquè, d'alguna manera, la societat ens diu que no estem cuidant els animals i, per tant, és necessari tenir aquest Reial decret. Però realment, nosaltres complim les normes de maneig que defineixen les necessitats quant a temperatura i humitat depenent de l'edat dels animals, la ventilació mínima que necessiten, etc., i tot això està perfectament establert. A partir d'aquí, en la nostra tasca com a servei tècnic, el més important és la formació i l'assessorament als grangers per treure el màxim profit dels animals basant-nos en els tres punts: pinso, pollet i maneig. Puc valorar el maneig que fem a les granges, perquè al final tot això són resultats, i aquests resultats vénen definits per un pes mitjà, pel pinso que es necessita per quilo de carn, la mortalitat, etc., i al final es tradueix en un índex d'eficàcia. Evidentment, quan aquest índex europeu d'eficàcia (IEE) és més alt, això vol dir que el maneig del benestar animal ha estat millor. El tema del comportament dels animals que ha apuntat l'Antonio és important. Nosaltres ho tenim tot perfectament valorat quant a les condicions però hi ha la sensibilitat del granger per valorar el comportament dels pollastres. Llavors, els barems que donem quant a ventilació, temperatura o humitat són ajustats pel granger d'acord al comportament dels animals. ■

Debat

La comunicació de les crisis alimentàries i el benestar animal

El debat va ser engegat per **Eva Pomares**, periodista d'*El Punt*, que va comentar que part de la preocupació pel benestar animal venia d'ençà les crisis alimentàries, com la de les vaques boges. Arran d'aquests fets, la UE creà el programa Welfare, però amb això no n'hi ha prou. S'hauria de generar un valor competitiu a través de l'etiquetatge, el qual ha d'especificar que s'han complert certes normes de benestar animal, però això no passa; no s'ha demostrat que el consumidor reaccioni i estigui disposat a pagar més. Fins que això no passi, serà complicat que el benestar animal es posi en la cadena de valor comercial. Això no obstant, quan hi ha una crisi alimentària, la gent deixa de comprar aquell producte i no els importa si les gallines tenen més o menys espai. D'altra banda, si la comunicació en una crisi alimentària continua sent confusa i desordenada, el resultat és que l'opinió pública acaba pensant que no hi ha control. **Antonio Velarde** va comentar que els sistemes de producció haurien d'incloure el benestar animal, la sostenibilitat i el medi ambient. És cert que la preocupació de la societat pel que mengem ve sobretot arran de les crisis alimentàries. Llavors, com es pot combatre la crisi econòmica que ve darrere d'una crisi alimentària? El desconeixement genera escàndol i pot fer que desaparegui un mercat. Per tant, és important que el sistema de producció, transport i sacrifici sigui transparent, ja que una societat més formada pot decidir després com vol els productes.

Milagros Pérez Oliva, defensora del lector d'*El País*, va comentar per què són tan negatives les conseqüències de les crisis alimentàries i per què els mitjans de comunicació hi tenen un paper negatiu. Hi ha una "hiperreactivitat" de la població respecte als temes que tenen a veure amb la salut i la seguretat alimentària; preocupen perquè afecten a la salut. Quan es desencadena una crisi alimentària és molt important l'estat de coneixement que hi ha en aquell moment.

Si l'estat de coneixement és dolent, probablement prosperaran amb facilitat teories de la conspiració, idees equivocades, dades falses, etc. Llavors, en aquest punt de crisi en què hi ha un context de mala o escassa informació és molt important la rapidesa de la resposta de les fonts informades. Si les fonts informades són accessibles i no surten només a demanda dels periodistes, sinó donant dades fiables, no es genera tanta desconfiança. Però la dinàmica és situar-nos primer en el pitjor escenari possible per a una demanda de la nostra cultura de la seguretat absoluta, que necessita preveure-ho tot. A més, tots els sectors passen per l'escàner, i qualsevol cosa que no funcioni en el sector es veurà magnificada en aquell moment si s'analitza en el context d'una crisi. **Glòria Cugat**, de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA), va coincidir amb Milagros en el fet que, si l'estat de coneixement d'un tema és pobre, és més fàcil que prosperin les teories de la conspiració. Des de l'ACSA es treballa per donar la màxima transparència i posar a disposició de tothom, mitjançant la pàgina web, els resultats dels controls oficials, mostrant l'esforç de les administracions en aquest tema. **Xavier Llebaria**, director de l'ACSA, va afegir que sortosament les fonts d'informació fiables existeixen i estan disponibles avui en dia, tant en el sector productor com en l'Administració. Un altre tema, segons **Milagros**, és la societat de la urgència, que Daniel Innerarity analitza en els seus llibres, i com aquesta urgència fa que "hiperreaccionem" però quan s'acaba

Glòria Cugat:

"Si l'estat de coneixement d'un tema és pobre, és més fàcil que prosperin les teories de la conspiració"

la crisi ja no en tornem a parlar. El que crea malestar és la crisi i per combatre-la és important el capital de coneixement i de transparència que hàgim sabut crear prèviament. Glòria va comentar que les dinàmiques de treball també s'estan intentant canviar i l'Administració tracta d'entendre la urgència d'informació en situacions determinades, però és una pena que només es requereixi aquesta informació en moments de crisi.

La sensibilitat de l'opinió pública com a motor de canvi

Un aspecte que cal tenir en compte, segons Eva Pomares, és que en els temes relacionats amb el benestar animal, la percepció social és molt emocional. Per exemple, en la grip aviària, la mort de 50 milions de pollastres va fer molt més mal que tots els sistemes de comunicació que es puguin articular. Milagros Pérez va coincidir amb Pomares en el fet

Xavier Llebaria:

"Les fonts d'informació fiables existeixen i estan disponibles avui en dia, tant en el sector productor com en l'Administració"

Eva Pomares:

"En els temes relacionats amb el benestar animal, la percepció social és molt emocional"

que, malgrat que la indústria incorpori el benestar animal a les bones pràctiques i les institucions intentin regular-ho davant la demanda social, el problema de fons és de sensibilitat. I ho és perquè la gent jove està canviant. Primer, per una qüestió cultural; els nens d'avui dia treuen el menjar de la nevera i la visió que tenen dels animals ha deixat de ser la que transmetia la cul-

Milagros Pérez:

"Hi ha una contradicció: la gent es vol menjar un conill però no vol matar-lo ni que un altre el mati"

Gema Revuelta:

"Si es vol menjar carn primer s'ha de matar l'animal, i això s'ha de poder ensenyar, i veure les coses tal com són"

tura utilitarista. Ara, això de matar el conill és una cosa que s'amaga del procés i llavors hi ha una contradicció: la gent es vol menjar un conill però no vol matar-lo, ni que un altre el mati. I probablement no els consola que el matin amb molt d'afecte. Un segon problema que va apuntar és que la gent és cada vegada més intolerant a les coses que són innecessàries i que són motivades per raons crematístiques. Per tant, malgrat que és fabulós que l'IRTA estigui creant protocols per mesurar el benestar animal amb uns paràmetres objectivables, si s'està creant aquest sistema per mesurar el benestar animal i a aquest benestar després s'hi posa un preu en el mercat, en realitat estàs donant un valor lucratiu a una cosa que neix d'una demanda de sensibilitat. S'està carregant en la consciència del consumidor el fet de comprar o no el benestar animal, s'enforteix més aquesta sensibilitat. El consumidor tendeix a rebutjar-ho perquè ningú li ha preguntat com han de ser les granges. Milagros comentà que si la seva filla

veïés el vídeo que va passar Miguel Rey, malgrat que és una granja mòdèlica, no tornaria a menjar pollastre perquè les qüestions de sensibilitat no s'expliquen amb paràmetres científics o econòmics. Això enllaça amb les noves tendències de consum responsable. En aquest sentit, hi ha un informe europeu que parla del percentatge de vegetarians d'objecció als Països Baixos, aquells que no són vegetarians per qüestions de salut, sinó perquè no volen consumir carn, ja que consideren que hi ha maltractament als animals. **Anna Toda**, directora de la Federació Avícola de Catalunya, demanà als mitjans de comunicació que, pel fet que aquests temes són molt sensibles, busquessin la informació als llocs adequats per no contribuir a les falsedats que corren avui en dia per Internet. **Gema Revuelta**, sotsdirectora de l'Observatori de Comunicació Científica, opinava que la gent està massa malacostumada i que si es vol menjar carn primer s'ha de matar l'animal, i això s'ha de poder ensenyar, i veure les coses tal com són, i acostumar-nos a viure en una societat en la qual hi ha riscos.

Les noves normatives europees de benestar animal

Pomares va comentar que les normatives (avícola i porcina) estan molt bé però entraran en vigor en poc temps i, segons xifres d'Unió de Pagesos, tan sols el 20% de les granges estan adaptades. Les comissions territorials d'urbanisme estan plenes de demandes perquè les granges s'ampliïn i s'adaptin al benestar animal, de manera que s'afegeix més confusió a l'opinió pública perquè sembla que, finalment, serà potestat dels ajuntaments. I una granja tindrà unes condicions perquè la deixaran ampliar i una altra en tindrà unes altres, per tant, sembla que no hi ha una transparència ni uns criteris unificats en aquesta qüestió. **Ricard Parés**, director general de l'Associació Catalana de Productors de Porcí (PorCat), va comentar que la Generalitat no "s'ha rentat les mans" des d'Urbanisme i que cada ajuntament té el seu pla urbanístic i cada municipi té una certa llibertat de gestió. D'altra banda, **Anna Toda** va puntualitzar que el fet de complir una normativa no vol dir que els animals o el producte final sigui millor. Aquesta confusió és molt possible que es traslladi al consumidor, i comentà la possibilitat que aquest pensi que l'ou actual és dolent, però en realitat està igual de sa i controlat. D'altra banda, comentà que la societat té un grau d'hipocresia elevadíssim. Segons **Toda**, cada dia surten informes de la FAO que es pregunten com es podrà alimentar la població mundial en quantitat i qualitat, però al mateix temps volem uns animals que visquin de forma bucòlica i que siguin barats. **Ferran Cosculluela**, d'*El Periódico*, va argumentar que ens havíem de plantejar el consum de carn i pensar en la quantitat de quilos de pinso o matèria vegetal que es necessita per produir un kilogram de carn.

La salut com a valor comercial del benestar animal

Eva Pomares va comentar que socialment encara es vincula la idea que, si hi ha benestar animal, la carn serà de millor qualitat i es relaciona el benestar animal d'una manera utilitarista, lligant-lo amb la salut. **Raul Montilla**, de *La Vanguardia*, comentà que la clau per donar valor comercial al benestar animal està en el fet d'aconseguir que es posi de moda, cosa que s'està aconseguint amb els productes ecològics, per exem-

Anna Toda: "El fet de complir una normativa no vol dir que els animals o el producte final sigui millor"

Raul Montilla: "Si ens preguntessin què compraríem, escolliríem el que fos de millor qualitat"

ple, però s'ha de saber arribar a la societat. En el cas del menjar, la base és la salut, i si ens preguntessin què compraríem, escolliríem el que fos de millor qualitat. L'Administració doncs, hauria d'entrar en els supermercats mitjançant els segells de certificació per diferenciar el producte de més qualitat com es fa amb els productes d'indicació geogràfica protegida. En relació amb l'augment de preu dels productes en què s'havia tingut en compte el benestar animal, **Gema Revuelta** comentà, que ella no volia pagar més pel que menjava perquè el que guanyava tampoc augmentava, però reflexionava que potser estem menjant massa carn, i això és nociu per a la salut des del seu punt de vista de metgessa. És necessària, doncs, una política més seriosa d'educació a la societat, i llavors podrem pagar una mica més per quilo, però hauríem de consumir menys.

D'altra banda, **Alfons Vilarassa**, del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural (DAAM), comentà que els periodistes haurien de tenir en compte que el sector ramader ha fet uns esforços impressionants en els últims deu anys. A partir de l'any 2000, sobretot a partir del paquet d'higiene, el sector ha canviat molt i no cria animals sinó que produeix aliments que, a més, tenen una traçabilitat. Adaptar una granja d'explotació de gallines ponedores comporta un cost realment elevat per al pagès i una pèrdua de competitivitat. A més, molts animals vénen de països on les normatives no són tan estrictes i per

Alfons Vilarassa: "El sector ha canviat molt i no cria animals sinó que produeix aliments que, a més, tenen una traçabilitat"

tant, hi ha una invasió d'animals amb menys requisits. I si no hi ha acords comercials explícits, aquests països no estan obligats a aplicar els principis europeus. **Antonio Velarde** va puntualitzar sobre la reciprocitat, sobre el fet que la idea de la Unió Europea és exportar el benestar animal fora i també té els tractats de comerç amb països importadors en els quals un dels requisits és que les condicions de benestar siguin equivalents a les que es practiquen aquí. Hi ha inspeccions dels veterinaris oficials de la UE que també fan inspeccions allà i fan formació. **Pomares** afegí que si no hi ha una estratègia internacional clara continuarà havent-hi desconfiança per les crisis alimentàries prèvies. I per això quan hi ha una crisi com la del cogombre, acaba afectant tot el menjar.

La comunicació des de l'empresa càrnia

Ferran Cosculluela comentà que va escriure un reportatge a *El Periódico* sobre el sacrifici ritual halal i caixer. Malgrat que va intentar contactar amb diversos responsables d'escorxadors per fer l'article, no va poder, i li va donar la sensació que hi havia una manca de transparència. Reflexionà que normalment no sabem com ha estat sacrificat l'animal, els antibiòtics que ha pres, etc., i són una sèrie de qüestions que a la indústria no l'interessa que se sàpiga. Afegí que creia que hi ha una burla al benestar animal amb el tema del sacrifici ritual islàmic i

jueu perquè aprofitaven una bretxa que deixa la llei, perquè no va haver-hi valentia d'abordar-ho, en relació amb l'obligació d'atordiment abans del sacrifici. I una excepció ha passat a ser una regla. Per exemple, a Mercabarna es va passar d'un 15% a un 52% d'animals sacrificats amb aquest ritual. Cosculluela se sorprenia que aquest article no tingués gran repercussió sobre els consumidors. **Gema Revuelta** va opinar que no era cert, perquè aquest reportatge havia estat una de les raons principals per organitzar la reunió en la qual es basa aquest monogràfic. **Victor Trigueros** va respondre a l'al·lusió amb dades oficials de l'escorxador de Mercabarna dient que el 32% dels xais sacrificats (31.000 xais) han estat sacrificats sota el ritual musulmà, i d'aquest 32%, el 24,9 % s'exporta bàsicament a França i Itàlia. A més, va puntualitzar que el sacrifici halal és més car que el sacrifici normal. **Milagros Pérez Oliva** comentà que el tema del halal

Antonio Velarde: "La idea de la Unió Europea és exportar el benestar animal fora"

Ferran Cosculluela:
"Va donar la sensació que hi havia una manca de transparència"

Maria Lluïsa Mas Mayor:
"Haviem de ser capaços
de donar confiança a la societat
entre tots, perquè les incidències
acaben sent mínimes"

Ricard Parés: "El sector s'ha
d'acostar als periodistes però
moltes vegades no sap com
fer-ho"

era un debat ideològic i que aquests rituals impliquen rebaixar els estàndards que nosaltres considerem mínims. **Antonio Velarde** va clarificar que hi ha comunitats musulmanes que accepten l'atordiment reversible i que el debat no hauria de girar entorn del sacrifici ritual/sacrifici convencional sinó al voltant del sacrifici amb atordiment o sense. L'Institut Halal accepta l'atordiment però si es va cap a una radicalització de les posicions, la comunitat musulmana, per demostrar la seva identitat i diferenciar-se, farà el sacrifici sense atordiment. El sacrifici halal és molt més que atordir o no atordir, és tota una alimentació.

Amb relació al tema dels antibiòtics, **Alfons Vilarassa** aclarí que fa molts anys que la utilització preventiva està prohibida i no n'hi ha perquè els departaments d'Agricultura i Salut fan inspeccions. Si algun animal rep un tractament perquè té una malaltia, el ramader ha d'apuntar el dia que fa el tractament i el dia que l'acaba i sap que no pot portar els animals a l'escorxador fins que no ha acabat el tractament. Per evitar les malalties que

es poden produir quan els animals estan molt junts, sobretot els pollastres, avui dia es donen de forma preventiva coccidiostàtics (antiparasitaris) no antibiòtics, però a partir del 2012 també estaran prohibits. A l'APS s'analitzen els ous i la carn i a Agricultura, pinsos, i totes les dades surten bé. **Maria Lluïsa Mas Mayor**, de l'Agència de Protecció de la Salut (APS), va comentar que l'APS és l'organisme encarregat del control oficial als escorxadors, i es mostrà sorpresa per la preocupació que tot el que mengem pugui ser perillós, que haviem de ser capaços de donar confiança a la societat entre tots, perquè les incidències acaben sent mínimes. **Miguel Rey** afegí que en la seva empresa tenen una traçabilitat perfecta del que es fa a la granja: d'on vénen els pollets, què mengen, el tipus de pinso, la composició, etc. I aquesta informació es té i es dona si es demana.

Ricard Parés continuà la discussió dient que el sector carni havia d'entendre que el consumidor tingui una sensació de desordre i poca informació; però això no

vol dir que a la indústria li interressi amagar dades. Comentà que en deu anys que fa que és a PorCat, rares vegades li ha trucat un periodista però sí que li van trucar per la crisi del cogombre quan els porcs no mengen cogombres. El sector s'ha d'acostar als periodistes però moltes vegades no sap com fer-ho. Comentà que avui dia hi ha desconeixement sobre com es produeixen els aliments i que s'ha passat de la generació que menjava carn una vegada de tant en tant a l'actual, que en pot trobar a qualsevol hora i que, a més, vol estar ben informada. Des del sector, però, és un error que el benestar sigui un cost més, el benestar s'ha d'assumir. Ara bé, també s'ha d'entendre que si puja la gasolina o el cereal i la carn es manté igual de preu, i a més des d'Europa s'afegeixen noves normatives que comporten una despesa econòmica, el benestar és la goteta que fa vessar el got. **Eva Pomares** afegí que, malgrat que no té problemes per xerrar amb les empreses, les federacions empresarials vinculades al sector ramader no tenen una

Eva Pomares:

"Les federacions empresarials vinculades al sector ramader no tenen una política proactiva amb els mitjans"

política proactiva amb els mitjans. I això és estrany si es vol demostrar que les coses es fan tan bé. **Raul Montilla** va afegir que part de la culpa de la falta de transparència la tenen els periodistes ja que només van a buscar la informació a l'empresa quan hi ha crisi, però això és part de la crisi del periodisme. És necessari augmentar el diàleg i la comunicació i parlar amb un llenguatge planer des de les empreses, sobretot en els temes més tècnics, perquè els periodistes ho puguin traslladar a persones que no són especialistes. ■

Conclusions

- La preocupació de la societat pel benestar animal és deguda, en part, a les crisis alimentàries. La població “hiperreacciona” quan es produeixen per la relació de l'alimentació amb la salut.
- Una societat madura hauria de ser capaç de veure i comprendre qualsevol part del procés que fa possible que mengem carn, incloent-hi el sacrifici dels animals. Malgrat això, la percepció social dels temes relacionats amb el benestar animal és molt emocional. Productors i comunicadors a vegades oculten certes parts per no ferir sensibilitats. El problema és que quan es fan públiques provoquen una reacció desmesurada.
- La visió de les noves generacions sobre els animals és cada vegada més intolerant al que consideren innecessari o motivat per raons crematístiques.
- Els sistemes de producció càrnia haurien d'incloure el benestar animal, la sostenibilitat i el medi ambient. És important que la informació que fa referència als sistemes de producció, transport i sacrifici sigui transparent perquè la societat confii en el sector carni i estigui més informada.
- Quan el coneixement de la població és baix prosperen amb facilitat teories conspiradores i informacions falses. Per combatre una crisi alimentària és important el capital de coneixement i de transparència que s'hagi creat prèviament.
- L'Administració i les empreses treballen per donar la màxima transparència i posar a disposició de tothom la informació sobre la producció animal. En una situació de crisi és molt important la rapidesa de la resposta de les fonts informades provinents d'aquests sectors.
- S'hauria de generar un valor competitiu del benestar animal a través de l'etiquetatge però, d'altra banda, donar-ne un valor lucratiu a una cosa que respon a una demanda de sensibilitat, podria provocar un rebuig per part del consumidor.
- Socialment, es vincula la idea de benestar animal amb una carn de millor qualitat i més saludable. Els segells de certificació diferenciarien aquests productes més fàcilment.
- Si les condicions de benestar no són internacionals continuarà havent-hi desconfiança per les crisis alimentàries prèvies, ja que el consumidor moltes vegades no sap què està menjant.
- Les excepcions al benestar animal, com els sacrificis rituals en què no s'utilitza atordiment, generen debat, però aquest no hauria de girar entorn d'una qüestió cultural o religiosa sinó sobre el sacrifici amb atordiment o sense. Hi ha comunitats musulmanes que accepten l'atordiment reversible.
- El sector carni ha d'entendre que el consumidor tingui una sensació de poca informació, però això no vol dir que a la indústria li interessi amagar dades. Les empreses vinculades al sector haurien de tenir una política proactiva amb els mitjans.
- Els periodistes sovint es recorden de l'empresa només quan hi ha una crisi alimentària. L'empresa, per part seva, sovint busca els periodistes només per explicar notícies positives. Això dificulta que les relacions entre aquests dos sectors siguin fluides i fomenta en la societat una percepció de falta de transparència.
- És necessari augmentar el diàleg i la comunicació entre periodistes, Administració i empreses, i parlar amb un llenguatge planer des de les empreses perquè els periodistes ho puguin traslladar a la societat.

Benestar animal al plat i als mitjans de comunicació

Quaderns monogràfics sobre seguretat alimentària

Aquest sisè quadern monogràfic SAM, i la reunió sobre la qual es fonamenta, formen part de les activitats de la Plataforma SAM, Seguretat Alimentària i Mitjans de Comunicació, una iniciativa de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària (ACSA), juntament amb l'Observatori de Comunicació Científica de la Universitat Pompeu Fabra (OCC-UPF). Aquest projecte té com a objectiu millorar la capacitat ciutadana per prendre decisions, sobre la base d'una bona informació.

Per tal d'assolir els seus objectius, la Plataforma SAM desenvolupa quatre tipus d'activitats:

- Els **quaderns monogràfics SAM** són publicacions basades en reunions en petit comitè en què participen periodistes i especialistes de les diferents àrees de debat. El primer monogràfic duia per títol "L'oli com notícia"; el segon "Organismes modificats genèticament (OMG)"; el tercer, "És segur el que mengem?"; el quart, "Volem menjar additius?", i el cinquè, "Qui paga els errors en comunicació?".
- Els **informes SAM anuals** en què es recull l'anàlisi de la cobertura periodística de la seguretat alimentària en l'àmbit de Catalunya. Actualment, s'han publicat l'Informe SAM 2008 (i prèviament un estudi pilot, l'Informe SAM 2007) i l'Informe SAM 2009. L'Informe SAM 2010 es publicarà en els propers mesos i s'estan recollint les dades corresponents a l'any 2011.
- La **Xarxa SAM**, està oberta a totes les persones que participen d'una manera o altra en la comunicació dels riscos alimentaris, entre d'altres: periodistes dels mitjans de comunicació i responsables de comunicació a les empreses i l'Administració, gestors i directius, tècnics, investigadors, personal sanitari, veterinaris, ramaders, educadors, representants d'associacions o d'organismes no governamentals, i personal de l'Administració dedicat a la gestió o la comunicació del risc alimentari.
- Les **jornades SAM**, reunions per tal de compartir experiències i conèixer els resultats de les anàlisis que es vagin realitzant.

Agència Catalana de Seguretat Alimentària

C. Roc Boronat, 81-95, 4a pl.
08005 Barcelona
Tel: 935 513 900
acsa@gencat.net
www.gencat.net/salut/acsa

Observatori de la Comunicació Científica Universitat Pompeu Fabra

Roc Boronat, 138
08018 Barcelona
Tel: 935 422 446
occ@upf.edu
www.occ.upf.edu
@occupf

© Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Fotografies de la Jornada: Alexander Reichardt.

Generalitat de Catalunya
**Agència Catalana
de Seguretat Alimentària**

OCC
OBSERVATORI DE LA
COMUNICACIÓ CIENTÍFICA